

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

Enheten för miljö kvalitet

Ansi Gerhardsson

Telefon 08-405 35 09

Skrivelse om behovet av resurser för fristående och oberoende forskning inom området för kärnavfallsfrågor**Remissinstanser:**

1. Ekonomistyrningsverket
2. Vetenskapsrådet
3. Stockholms universitet
4. Kungliga Tekniska högskolan
5. Uppsala universitet
6. Statens strålskyddsinstitut
7. Statens kärnkraftinspektion
8. Kärnavfallsfondens styrelse
9. Svensk Kärnbränslehantering AB

STATENS KÄRNKRAFTINSPEKTION
2005-06-22
DNR SKI 2005/027
OBJ. _____

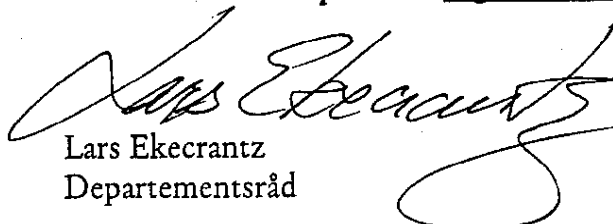
KASAM, Statens råd för kärnavfallsfrågor, har till regeringen inkommit med en skrivelse om behovet av resurser för fristående och oberoende forskning inom området för kärnavfallsfrågor.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen i skrivelsen.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För Svensk Kärnbränslehantering AB innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Remissvaren skall vara inkomna till Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet ~~senast den 1 oktober 2005~~. Vi ser helst att vi får remissvaren elektroniskt via e-post till: registrator@sustainable.ministry.se

Lars Ekecrantz
Departementsråd

Utbyggnaden av 3-G-systemet, byggandet av stora anläggningar för vindkraft, infrastruktursatsningar på transportområdet, samt planering och utförande av anläggningar för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle eller annat radioaktivt avfall från de svenska kärnkraftverken är exempel på stora, tekniskt avancerade projekt. Dessa kan få stor betydelse för den hållbara utvecklingen av samhället men de kan också innebära en betydande risk för människors hälsa och miljön.

Det finns många exempel på stora, tekniskt avancerade projekt där genomförandet har lett till konflikter mellan olika intressen och grupper i samhället. Det finns också exempel där genomförandet har lett till stora negativa miljökonsekvenser. Brist på insikt, kunskap och förståelse för projektet och dess förutsebara konsekvenser kan ha medverkat till att viktiga miljö- och hälsokonsekvenser negligerats, till exempel som i fallet med Hallandsåsen. Det kan vidare leda till en misstro om projektet och ett begränsat förtroende för pådrivande verksamhetsutövare och beslutsfattare.

Teknisk och naturvetenskaplig forskning

KASAM känner oro för att den pågående nedskärningen av resurser inom strålningsfysik/radiophysik, reaktor fysik, kärnkemi, radioekologi och strålningsbiologi leder till att det inom strålskydds- och kärnsäkerhetsområdena inte kommer att finnas tillgång till den kompetens som behövs. Som exempel noterar KASAM att flera universitet har lagt ner institutioner inom strålskyddsområdet. Det finns inte något forskningsorgan som ger medel för grundläggande strålskyddsforskning. Redan år 1994 pekade en statlig utredning i betänkandet "Långsiktig strålskyddsforskning" (SOU1994:40) på att strålskyddsforskningen befann sig i ett allvarligt läge. Utredningen mottogs positivt av remissinstanserna, men resulterade inte i att några ytterligare medel anslogs. Situationen är idag ännu allvarligare.

Fristående forskningsresurser

För forskningens trovärdighet är det av stor vikt att det även finns forskning som finansieras av andra än verksamhetsutövarna. Tillsynsmyndigheterna Statens kärnkraftinspektion (SKI) och Statens strålskyddsinstitut (SSI) bedriver redan idag forskning i egen regi. Det är också viktigt att forskare, som är fristående från såväl verksamhetsutövare som tillsynsmyndigheter, har ekonomiska förutsättningar att ta initiativ till sådan forskning som har betydelse för granskningen av industrins förslag samt om beslutsprocesserna i samband med sådana granskningar. Den fristående forskningen bör i första hand finansieras genom medel från statliga forskningsfinansierande organ som t.ex. Vetenskapsrådet (VR), Formas, MISTRA, Stiftelsen för Strategisk Forskning eller Riksbankens Jubileumsfond.

Resurser från Kärnavfallsfonden

Kärnavfallsfonden tillförs medel genom inbetalningar av reaktorägarna i direkt proportion till kärnkraftverkens elproduktion. Från fonden får reaktorägarna ersättning för i princip alla kostnader som har samband med hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle, inklusive nödvändig forskning. Lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. medger emellertid också att statens kostnader för *kompletterande* forskning inom kärnavfallsområdet kan täckas med medel ur fonden. Det är således möjligt för staten att använda medel ur Kärnavfallsfonden *även* för att finansiera sådan forskning inom kärnavfallsområdet som inte initieras av kärnkraftsindustrin.

Förslag

Ett sätt att på sikt täcka landets behov av forskning inom såväl teknik och naturvetenskap som samhällsvetenskap och etik, med specifikt fokus på frågor om kärnavfall, strålskydd och kärnsäkerhet är att ge öronmärkta pengar till fristående forskning, som är oberoende av både verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter. I detta sammanhang vill KASAM särskilt framhålla behovet av ämnesövergripande forskning mellan dessa discipliner. KASAM menar att detta är exempel på sådan kompletterande forskning i statens regi som kan finansieras via Kärnavfallsfonden. En möjlighet att administrera forskningsmedel från Kärnavfallsfonden kan vara att uppdra åt någon av de tre organisationerna SKI, SSI och KASAM att ansvara för administrationen, samt att ta hjälp av en rådgivande kommitté med ledamöter från samtliga dessa organ. Ett annat mer långtgående alternativ kan vara att bilda en gemensam forskningsnämnd med SSI, SKI och KASAM som ingående parter, med uppgift att fördela resurser till forskning som myndigheterna och fristående forskare bedriver inom kärnavfallsområdet.

Stockholm den 31 maj 2005

Kristina Glimelius
Ordförande i KASAM

Kopia för kännedom

Statssekreterare Kerstin Eliasson Utbildningsdepartementet
Majléne Westerlund Panke, RIFO